

eduresourceza.com

Wes-Kaapse
Regering

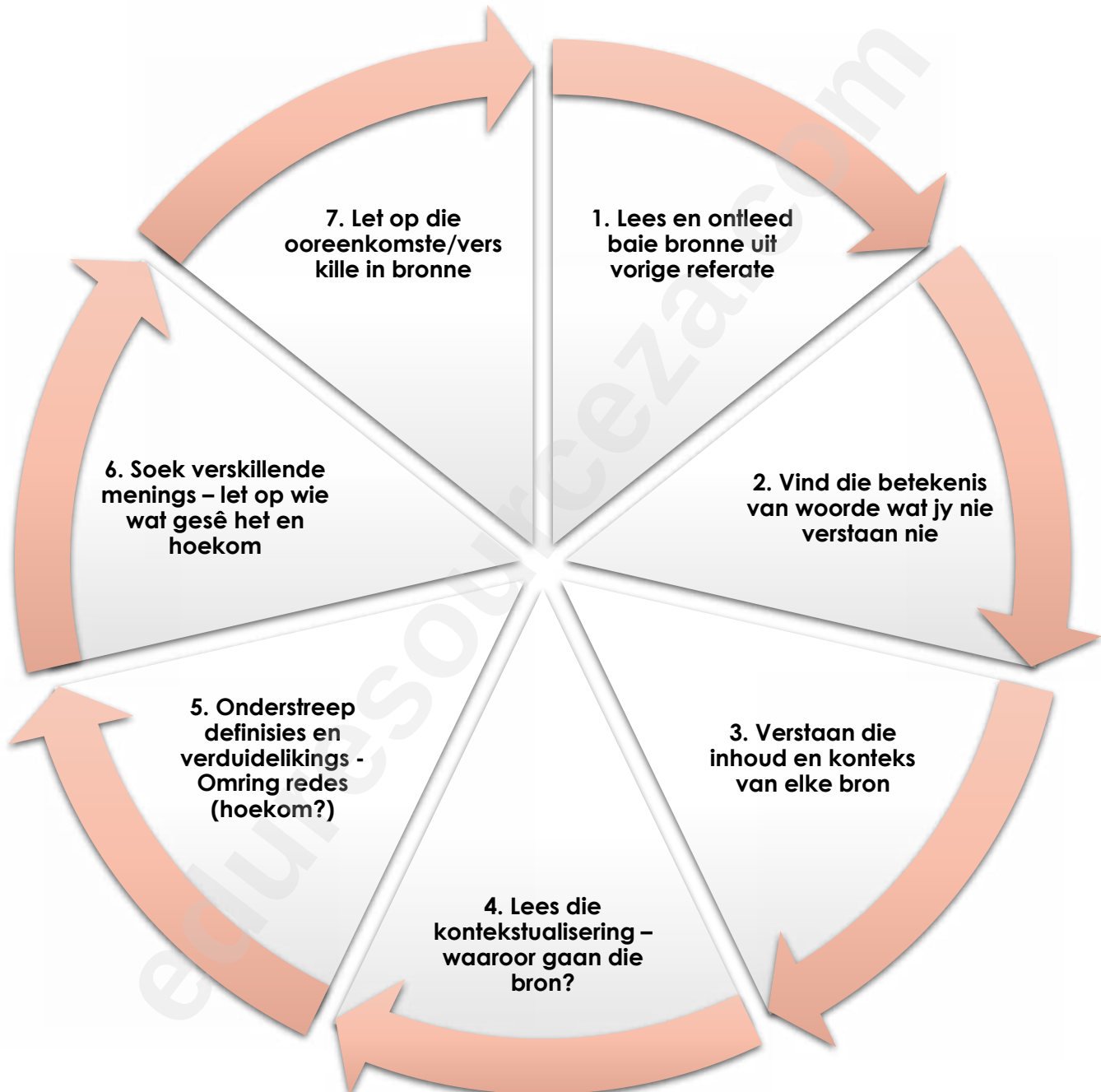
GESKIEDENIS: Hersiening

Kwartaal 2: 2023

GRAAD 12 NSS-UITEENSETTING

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE VRAESTEL 1	AFDELING B: OPSTELVRAE VRAESTEL 1
1. Die Koue Oorlog: <u>Vraagfokus: Oorsprong van die Koue Oorlog</u> • USSR en VSA en die skepping van belangstellingsfere • Wie was die skuld vir die Koue Oorlog?	1. Uitbreiding van die Koue Oorlog: Gevallestudie: • Viëtnam en die stadiums van die oorlog
2. Onafhanklike Afrika Vraagfokus: Afrika in die Koue Oorlog • <u>Gevallestudie: Angola</u>	2. Onafhanklike Afrika <u>Vraagfokus: Gevallestudie oor die Kongo suksesse en uitdagings:</u> • Ekonomies, Sosiaal en Kultureel
3. Die burgerlike samelewing betoog vanaf die 1950's tot die 1970's Vraagfokus: Die Amerikaanse Burgerregtebeweging: Little Rock Nege	3. Die burgerlike samelewing betoog vanaf die 1950's tot die 1970's Vraagfokus: Black Power Movement
AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE VRAESTEL 2	AFDELING B: OPSTELVRAE VRAESTEL 2
1. Burgerlike Weerstand, 1970's tot 1980's: Suid-Afrika Vraagfokus: Die krisis van apartheid in die 1980's • Interne reaksie • Begin van die einde	1. Burgerlike Weerstand, 1970's tot 1980's: Suid-Afrika Vraagfokus: Die uitdaging van Swart Bewussyn aan die apartheidstaat.
2. Die koms van demokrasie na Suid-Afrika en om met die verlede te voldoen Vraagfokus: Die WVK	2. Die koms van demokrasie na Suid-Afrika en om met die verlede te voldoen Vraagfokus: Onderhandelde skikking en die GNU
3. Die einde van die Koue Oorlog en 'n nuwe orde 1989 tot die hede Vraagfokus: Nuwe Wêreldorde • Wat is globalisering? • Suid-Afrika se sukses in die vermyding van volslae burgeroorlog en president Mandela se beleid van versoening • Reaksies op globalisering	3. Die einde van die Koue Oorlog en 'n nuwe wêreldorde Vraagfokus: Die einde van die Koue Oorlog: Die gebeure van 1989 • Gorbatsjof se hervormings in die Sowjetunie • Oos-Europa • Die verbrokkeling van die Sowjetunie

WENKE OM DEUR 'N BRONGEBASEERDE AFDELING TE WERK

Downloaded from eduresourceza.com

WENKE: BRONGEBASEERDE VAARDIGHEDE

NUTTIGHEID

Die volgende vrae sal jou help om 'n vraag oor te beantwoord

Nut ...

- Wat sê die bron vir jou? (Geldigheid)
- Wie het die bron geskep?
- Wanneer is dit geskep? (Datum)
- Kyk na die doel – is dit insiggewend (feit) of eiesinnig
- Is die bron positief of negatief? (Vooroordeel)
- Stem jy saam met wat die bron wys?
- Sou dit destyds 'tipies' wees? (Relevansie)
- Wat wys die bron nie vir ons wat ons moet weet nie? (Beperkings)
- Kan jy hierdie bron met 'n ander in verband bring? (Bevestiging)

BETROUBAARHEID

Die volgende vrae sal jou help om 'n vraag oor betroubaarheid te beantwoord ...

- Watter tipe bron is dit? (Is dit 'n primêre of sekondêre bron?)
- Wie het die bron geskep? (Skrywer)
- Wanneer is dit geskep? (Datum)
- Hoekom is dit vervaardig? (Doel)
- Waar is dit vervaardig?

WAT MAAK 'N BRON ONBETROUBAAR?

- 'n Bevooroordeelde bron gee slegs daardie persoon se perspektief op die betrokke gebeurtenis.
- As 'n bron baie emosionele taal bevat
- As daar 'n wenk is dat dit dalk oordrewe is.

RIGLYNE OOR DIE VASTSTELLING VAN DIE BETROUBAARHEID VAN 'N BRON

- Onthou: Geen bron is 100% betroubaar nie
- 'n Bron sal waarskynlik meer betroubaar wees as dit geskep is ten tyde van 'n betrokke gebeurtenis (primêre bron wat eerstehandse inligting verskaf).
- Bronne wat geskep is deur mense wat direk by 'n geleentheid betrokke was, kan meer betroubaar wees
- Hierdie bronne sal gewoonlik bevooroordeelde wees, maar dit wys vir ons hoe 'n sleutelrolspeler die betrokke gebeurtenis ervaar het.
- Bronne geskryf deur historici word ook as meer betroubaar beskou, maar wees bewus van die konteks waarin dit geskryf is (bv. is die historikus bevooroordeelde?)

Downloaded from eduresourceza.com

WENKE: BRONGEBASEERDE VAARDIGHEDE

WAT IS DIE BEPERKINGS VAN 'N BRON?

- Eensydige aansig
- Vooroordeel
- Feite word doelbewus weggelaat/oordryf
- Propaganda

VOORDEDIGING

Vooroordeel is wanneer die skepper se perspektief so sterk vir of teen iets is dat die inligting in die bron duidelik ongebalanseerd of bevooroordeel is. Alle bronne bevat 'n mate van vooroordeel, maar dit is nie altyd moontlik om dit op te spoor nie.

- Vooroordeel kan óf uiters positief óf uiters negatief wees.
- Indien uiters positief, word dit beskryf as "pro-", of "ten gunste van", ens.
- Indien uiters negatief, word dit beskryf as "teen-", of "sterk teen", ens.
- As jy nie 'n vooroordeel kan opspoor nie, word dit beskryf as 'n "gebalanseerde" bron.

Hoe bespeur ek vooroordeel in 'n bron?

Soek tye in 'n bron waar enige van die volgende gebeur:

- Wanneer mense of gebeurtenisse beskryf word, is die taal te positief en erken niks negatiefs nie
- Wanneer mense of gebeurtenisse beskryf word, is die taal te negatief en erken niks positiefs nie
- Die bron versuim om baie belangrike inligting te noem waarvan jy bewus is
- Die bron verskaf duidelik verkeerde inligting

Downloaded from eduresourceza.com

WENKE: BRONGEBASEERDE VAARDIGHEDE

VISUELE BRONNE

Watter boodskap...:

- Om hierdie vrae te beantwoord, moet jy inligting in 'n bron verduidelik en/of verduidelik, dit wil sê die boodskap wat die skepper probeer blootlê, interpreteer.
- In sommige gevalle kan jy gevra word om die skepper se boodskap bloot te lê deur bewyse te gebruik om jou antwoord te staaf.
- In die geval van 'n visuele bron (spotprent, plakkaat of foto), sal jy moet verduidelik wat jy in die prentjie sien – letterlike betekenis, sowel as die simboliese betekenis van wat jy sien – die figuurlike betekenis.

VERGELYKING VAN BRONNE

Vergelyking van inligting uit verskillende bronne: Wanneer jy gevra word om inligting uit bronne te vergelyk, hetsy dit ooreenkomste of verskille is, word daar van jou verwag om inligting uit beide bronne in te samel wat met mekaar ooreenstem of verskil.

- Byvoorbeeld, jy sal sê "Bron A sê ..." en "Bron B bevestig dit deur

sê ...". Die puntetoekenning sal soos volg wees:

Bron A sê...

Bron B bevestig dit deur te sê... ✓✓

Onthou, dit is belangrik dat jy 'n skakel in beide bronne vind om te vergelyk. As die puntetoekenning (2x2) (4) is, vergelyk jy deur Twee vergelykende antwoorde te verskaf.

PARAGRAAFSKRYF

- Onthou om slegs EEN paragraaf te skryf.
- 'n Paragraafvraag sal jou altyd opdrag gee om die inligting in die relevante bronne te gebruik, asook jou eie kennis om 'n paragraaf te skryf.
- Dit beteken dat jy die bronne lees en ontleed en sien watter inligting/bewyse hulle aan jou gee oor die sleutelvraag.
- Gebruik die inligting in die bronne om jou te lei om die vraag te beantwoord.
- Die 'eie kennis' moet slegs gebruik word om jou te help om uit te brei oor die inligting wat die bron gee.

OPSTEL AFDELING

Skryfraamwerk: Struktureer 'n paragraaf deur gebruik te maak van "PEEL"

'n Geskiedenis-opstel moet bestaan uit

1. 'n Inleiding
2. 'n Reeks paragrawe Gebruik "PEEL"
3. 'n Gevolgtrekking

P = PUNT	Die openingsin van jou paragraaf moet 'n duidelike stelling of punt maak.
E = VERDUIDELIK	Die volgende paar sinne in jou paragraaf moet die punt wat jy verduidelik pas gemaak het.
E = BEWYSE	Die volgende paar sinne moet bewys lewer om die stelling [punt] wat jy hierbo gemaak het, te staaf. Dit sal die datums, besonderhede, feite, syfers van die lees van jou handboek en bronmateriaal wees.
L = SKAKEL	Aan die einde van jou paragraaf moet jy terugskakel na die opstelvraag en/of aanstuur na die volgende paragraaf.

Hierdie skryfraamwerk sal jou help om jou antwoorde op die Opstelvrae te struktureer

Vraag: (Skryf die opstelvraag in die spasie hieronder)

- Onderstreep die sleutel 'instruksie' woorde?
- Enige terme/name/datums moet verduidelik word.

Inleiding: (Skryf jou inleiding hieronder)

Jou inleiding moet direk reageer op die vraag wat gestel word.

PARAGRAAF[s]:

PUNT: Het jy jou sleutelpunt gemaak?)

VERDUIDELIKING: Ontwikkeling/verduideliking van punt?

BEWYSE om jou argument te ondersteun.

- 1.
- 2.
- 3.

Skakel na die argumentlyn

AFSLUITING:

Steve Biko en die BC Filosofie

Aard en doelwitte van die Swart Bewussyn

Die rol van Steve Biko met die klem op sy idees en skryfwerk NUSAS, SASO, SASM

Die Black Consciousness Movement [BCM] en die verskillende organisasies en hul bydraes tot die BCM

Die uitdaging wat die Swart Bewussyn aan die staat en die verskillende organisasies stel

Die 1976 Soweto-opstand: Kortliks, met betrekking tot die BCM op die studente

Die nalatenskap van die BC oor Suid-Afrikaanse politiek

Sleutelbegrippe:

Konsepte	Definisie
Swart Bewussyn	Die Filosofie wat Swart trots voorgestaan het en bevryding vir alle Swartes wou hê
Gegewe	Verhoog die vlak van bewustheid
Durban Oomblik	Die staking deur die kroningsbaksteen- en teëlfabriek wat deur die vC beïnvloed is
Onderrigmedium	'n Taal wat gebruik word vir onderrig en leer.
Opstand	'n Daad van verset of rebellie
Bevryding/Swart Teologie	Teologie wat gefokus het op die ongeregtighede van die armes
Bantoe Onderwys	'n Apartheidstelsel van onderwys wat Swartes tot minderwaardige onderwys veroordeel het
Ideologie	'n Geloofstelsel. 'n Stel idees wat jou optrede vorm
Betoging van die burgerlike samelewing	Teenkanting teen regeringsbeleid deur gewone lede van die samelewing
Weerstand	Wanneer 'n groep of selfs een persoon teen oorheersing werk
Swart Kommunalisme	'n Ekonomiese beleid gebaseer op die beginsel van deling en beklemtoon gemeenskaplike eienaarskap van eiendom en rykdom.

Voorbeelde van opstelle wat die algemene opstelvraagwerkwoorde gebruik:

Tot watter mate...?

Stem jy saam met die stelling...?

Bespreek krities ...?

<u>Aktiwiteit 1</u>	<u>Aktiwiteit 2</u>	<u>Aktiwiteit 3</u>
Verduidelik tot watter mate Steve Biko en Black Consciousness 'n beduidende rol gespeel het in die mobilisering van swart Suid-Afrikaners teen die Apartheidsregime gedurende die 1970's. Ondersteun jou argument met relevante bewyse.	“Steve Biko en die filosofie van Swart Bewussyn het gespeel 'n groot rol in politieke aktivisme te laat herleef en organisasies in Suid-Afrika in die 1970's.” Stem jy hiermee saam verklaring? Gebruik relevant bewyse om jou te ondersteun argumentasielyn.	Bespreek krities hoe die filosofie van Swart Bewussyn beïnvloed die Soweto-opstand van 1976. Gebruik relevante bewyse om ondersteun jou lyn van argument.

Aktiwiteit 1

Verduidelik tot watter mate Steve Biko en Black Consciousness 'n beduidende rol gespeel het in die mobilisering van swart Suid-Afrikaners teen die Apartheidsregime gedurende die 1970's

Ondersteun jou argument met relevante bewyse.

Hoe skryf ek 'n inleiding vir 'n vraag wat vereis dat jy tot watter mate verduidelik	
Stap 1	Lees die stelling sorgvuldig en onderstreep die belangrike woorde of frases. <i>Verduidelik tot watter mate Steve Biko en Black Consciousness 'n beduidende rol gespeel het in die mobilisering van swart Suid-Afrikaners teen die Apartheidsregime gedurende die 1970's</i> <i>Ondersteun jou argument met relevante bewyse.</i>
Gebruik die "PVBS" metode	
Stap 2 Dit is jou Punt	Die vraag vereis van jou om te verduidelik in hoeverre jy die idee/argument ondersteun. Jy kan die stelling tot 'n groot mate of mindere mate ondersteun.
Stap 3 Dit is jou Verduideliking	Ondersteun jou antwoord met 'n goeie, relevante verduideliking of rede - verkieslik in een of twee sinne.
Stap 4 Dit is jou Bewyse	Ondersteun jou punt met relevante historiese feite/inhoud.
Stap 5 Dit is jou Skakel	Struktureer jou paragrawe en bou effektiewe verbindings tussen hulle – wat jou sal toelaat om 'n argument te ontwikkel en te behou.

UITBREIDING

PUNT	Steve Biko en Black Consciousness het in 'n groter mate 'n beduidende rol gespeel in die mobilisering van swart Suid-Afrikaners teen die Apartheidsregime gedurende die 1970's. Hierdie opstel verduidelik hoe die rol van Steve Biko, die Black Consciousness-beweging, die uitdagings wat die staat in die gesig gestaar het, die rol van die Soweto-opstand en die nalatenskap van die Black Consciousness in die 1970's gespeel het.
VERDUIDELIKING	

- Die Sharpeville-slagting (1960) het gelei tot die verbanning van die ANC en PAC
- Het gelei tot 'n stilte (vakuum) van politieke aktiwiteit en opposisie teen die Apartheidsregering
- BCM het na vore gekom om die vakuum te vul
- Steve Biko en ander leiers het van NUSAS weggebreek en SASO gevorm
- SASO het gefokus op studente by tersiêre instellingstudente. Verskeie universiteite en kolleges is gestig na die aanvaarding van die uitbreiding van die Wet op Universiteitsonderwys van 1959.
- BC is 'n ideologie wat beplan om die swart gemeenskap te vul met 'n nuutgevonde trots op hulself, hul pogings, hul waardestelsel, hul kultuur en hul lewensuitkyk (wat 'n gevoel van trots, selfstandigheid en selfagting by swart Suid-Afrikaners ingeboesem het)
- Stigting van SASO (van NUSAS)
- Vorming van Black Peoples Convention (BPC) as 'n politieke voertuig vir BC-idees.
- Nadat dit vir die studente en SASM vir diegene op skool gevestig is, wou BC-volgelinge 'n breër en groter stem hê om die eise en aspirasies van Swart mense te verwoord.
- Invloed van BC deur SASO uitgebrei na arbeid wat gelei het tot die beroemde staking deur die teël- en fabriekswerkers in Durban (Durban Moment)
- Vorming van BAWU
- Dit was 'n waterskeidingsoomblik in vakbondwese in Suid-Afrika, want ná sy gebeurtenis sou baie soortgelyke betogings in Suid-Afrika plaasvind.
- Steve Biko sou na King William's Town verban word en dit het gelei tot die verskuifde fokus na Black Community Programme (BCP)
- BC en die Black Community Programme BCP – vir selfbemaagtiging
- Om vir hulself projekte aan te pak bv. Die Zanempilo Gemeenskapsentrum
- Verskeie projekte en trustfondse is gestig om die geloof te verskans dat swartes selfvoorsiening kan bereik
- Afrikaans het vrugbare grond gelê vir die Soweto-opstand
- Die Soweto-opstand (16 Junie 1976)
- Al was die regering uiteindelik gedwing om terug te trek op sy taalbeleid, het die moorde, arrestasies en tronkstraf voortgegaan
- Baie jong Suid-Afrikaners het die land oorgeslaan om die geledere van die ANC en die PAC in ballingskap te laat toeneem.

Afsluiting

Gebaseer op die bewyse wat in hierdie opstel aangebied word, is dit duidelik dat Steve Biko en Black Consciousness 'n beduidende rol gespeel het in 'n groter mate in die mobilisering van swart Suid-Afrikaners teen die Apartheids regime gedurende die 1970's.

- Herhaal die hoofpunt wat in jou inleiding geneem is deur ander woorde te gebruik
- Moenie nuwe inligting aanbied nie
- Bied een of twee algemene sinne aan wat jou argument akkuraat opsom wat die hoofpunt ondersteun.

Aktiwiteit 2

Steve Biko en die filosofie van Swart Bewussyn het 'n groot rol gespeel in die herlewing van politieke aktivisme en organisasies in Suid-Afrika in die 1970's.

Stem jy saam met hierdie stelling? Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun

Hoe skryf ek 'n inleiding vir 'n vraag wat vereis dat jy tot watter mate verduidelik	
Stap 1	Lees die stelling sorgvuldig en onderstreep die belangrike woorde of frases. Steve Biko en die filosofie van Swart Bewussyn het 'n groot rol gespeel in die herlewing van politieke aktivisme en organisasies in Suid-Afrika in die 1970's. Stem jy saam met hierdie stelling? Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun
Gebruik die "PVBS" metode	
Stap 2 Dit is jou Punt	Hierdie vraag vra of jy saamstem met die gegewe stelling. Jy kan ten volle saamstem, gedeeltelik saamstem of nie saamstem met die stelling nie
Stap 3 Dit is jou Verduideliking	Ondersteun jou antwoord met 'n goeie, relevante verduideliking of rede - verkieslik in een of twee sinne.
Stap 4 Dit is jou Bewyse	Ondersteun jou punt met relevante historiese feite/inhoud.
Stap 5 Dit is jou Skakel	Struktureer jou paragrafe en bou effektiewe verbindings tussen hulle – wat jou sal toelaat om 'n argument te ontwikkel en te behou.

Inleiding

PUNT	Hierdie opstel stem ten volle saam met die stelling dat Steve Biko en die filosofie van Swart Bewussyn 'n groot rol gespeel het in die mobilisering van swart Suid-Afrikaners teen die Apartheidsregime gedurende die 1970's. Dit is gedoen deur die rol van Steve Biko, die Black Consciousness-beweging, die rol van die Soweto-opstand en die nalatenskap van die Swart Bewussyn.
VERDUIDELIKING	

UITBREIDING

- Politieke vakuum wat gelaat is deur die verbod op bevrydingsbewegings (die African National Congress en die Pan Africanist Congress of Azanian) het die weg oopgemaak vir die stigting van die BCM
- Ervarings van Biko en ander binne wit geleide organisasies soos NUSAS en die University Christian Movement
- Steve Biko en ander leiers het van NUSAS weggebreek en SASO gestig omdat die gevoel was dat NUSAS nie vokaal was in sy stryd teen die ongeregthede wat die Swart Studente gely het nie.
- SASO het op tersiêre instellingstudente gefokus. Verskeie universiteite en kolleges is gestig na die aanvaarding van die uitbreiding van die Wet op Universiteitsonderwys van 1959. Onder die universiteite wat vrugbare grond vir die verspreiding van BC ideologie sou wees, was die volgende: Universiteit van Durban Westville, Fort Hare Universiteit, Universiteit van Zoeloeland Universiteit van die Noorde, Turfloop
- Verskeie organisasies en vakbonde is gestig deur die invloed van BC en SASO om druk uit verskeie rigtings op die regering uit te oefen (Union of African Journalists, Black Allied Workers Union, Black Parents Association en andere)
- Vorming van Black Peoples Convention as 'n politieke voertuig vir BC idees. Nadat SASO vir die studente en SASM vir diegene op skool gevestig is, wou BC-volgelinge 'n breër en groter stem hê om die eise en aspirasies van Swart mense te verwoord.
- Invloed van BC deur SASO uitgebrei na arbeid wat gelei het tot die beroemde staking deur die teël- en fabriekswerkers in Durban (Durban Moment)
- Dit was 'n waterskeidingsoomblik in vakbondwese in Suid-Afrika, want ná sy gebeurtenis sou baie soortgelyke betogings in Suid-Afrika plaasvind.
- Steve Biko sou na King William's Town verban word en dit het gelei tot die verskuifde fokus na Black Community Programme (BCP)
- Om vir hulself projekte aan te pak bv. Die Zanempilo Gemeenskapsentrum
- Verskeie projekte en trustfondse is gestig om die geloof te verskans dat swartes selfvoorsiening kan bereik
- Die rol van SASM en die Soweto Studenteraad in die 1976 Soweto-opstand
- Meer onderdrukkende wette is aangeneem en die anti-apartheidsorganisasies met skakels na Black Consciousness is verbied (SASO, SASM, BPC EN SSRG)
- Biko is in 1977 weer in hegtenis geneem en is later in polisie-aanhouding dood
- Die idees waarvoor Biko gestaan het, het sy dood oorleef en dit was waar aan sy stelling dat 'Dit is beter om te sterf vir 'n idee wat sal lewe, as om te lewe vir 'n idee wat sal sterf'
- Gevolgtrekking: Kandidaat moet hul argument opsom met 'n relevante gevolgtrekking.

Afsluiting

Die bewyse wat in hierdie opstel aangebied word, bevestig duidelik die stelling dat dit duidelik is dat Steve Biko en Black Consciousness 'n beduidende rol gespeel het in die mobilisering van swart Suid-Afrikaners teen die Apartheidsregime gedurende die 1970's.

- Herhaal die hoofpunt wat in jou inleiding geneem is deur ander woorde te gebruik
- Moenie nuwe inligting aanbied nie
- Bied een of twee algemene sinne aan wat jou argument akkuraat opsom wat die hoofpunt ondersteun.

Bespreek krities hoe die filosofie van Swart Bewussyn die Soweto-opstand van 1976 beïnvloed het.

Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun

Hoe skryf ek 'n inleiding vir 'n vraag wat vereis dat jy tot watter mate verduidelik	
Stap 1	Bespreek krities hoe die filosofie van Swart Bewussyn die Soweto-opstand van 1976 beïnvloed het.
Gebruik die "PVBS" metode	
Stap 2 Dit is jou Punt	Hierdie vraag vra jou om te verduidelik hoeveel jy die idee/argument wat gestel word ondersteun.
Stap 3 Dit is jou Verduideliking	Ondersteun jou antwoord met 'n goeie, relevante verduideliking of rede - verkieslik in een of twee sinne.
Stap 4 Dit is jou Bewyse	Ondersteun jou punt met relevante historiese feite/inhoud.
Stap 5 Dit is jou Skakel	Struktureer jou paragrafe en bou effektiewe verbindings tussen hulle – wat jou sal toelaat om 'n argument te ontwikkel en te behou.

Inleiding

PUNT	Mens kan saamstem dat die filosofie van Swart Bewussyn die Soweto-opstand van 1976 beïnvloed het. Die rol van Steve Biko, die Swart Bewussyn-beweging, die uitdagings wat die staat in die gesig gestaar het, en die nalatenskap van die Swart Bewussyn het die Soweto-opstand van 1976 beïnvloed.
VERDUIDELIKING	

UITBREIDING

- Politieke vakuum wat gelaat is deur die verbod op bevrydingsbewegings (die African National Congress en die Pan Africanist Congress of Azanian) het die weg oopgemaak vir die stigting van die BCM
- Ervarings van Biko en ander binne wit geleide organisasies soos NUSAS en die University Christian Movement
- Steve Biko en ander leiers het van NUSAS weggebreek en SASO gestig omdat die gevoel was dat NUSAS nie vokaal was in sy stryd teen die ongeregthede wat die Swart Studente gely het nie.
- SASO het op tersiêre instellingstudente gefokus. Verskeie universiteite en kolleges is gestig na die aanvaarding van die uitbreiding van die Wet op Universiteitsonderwys

van 1959. Onder die universiteite wat vrugbare grond vir die verspreiding van BC ideologie sou wees, was die volgende: Universiteit van Durban Westville, Fort Hare Universiteit, Universiteit van Zoeloeland Universiteit van die Noorde, Turfloop

- Verskeie organisasies en vakbonde is gestig deur die invloed van BC en SASO om druk uit verskeie rigtings op die regering uit te oefen (Union of African Journalists, Black Allied Workers Union, Black Parents Association en andere)
- Vorming van Black Peoples Convention as 'n politieke voertuig vir BC idees. Nadat SASO vir die studente en SASM vir diegene op skool gevestig is, wou BC-volgelingen 'n breër en groter stem hê om die eise en aspirasies van Swart mense te verwoord.
- Invloed van BC deur SASO uitgebrei na arbeid wat gelei het tot die beroemdestaking deur die teël- en fabriekswerkers in Durban (Durban Moment)
- Dit was 'n waterskeidingsmoment in vakbondwese in Suid-Afrika, want ná sy gebeurtenis sou baie soortgelyke betogings in Suid-Afrika plaasvind.
- Steve Biko sou na King William's Town verban word en dit het gelei tot die verskuifde fokus na Black Community Programme (BCP)
- Om vir hulself projekte aan te pak bv. Die Zanempilo Gemeenskapsentrum
- Verskeie projekte en trustfondse is gestig om die geloof te verskans dat swartes selfvoorsiening kan bereik
- Die rol van SASM en die Soweto Studenteraad in die 1976 Soweto-opstand
- Meer onderdrukkende wette is aangeneem en die anti-apartheidsorganisasies met skakels na Black Consciousness is verbied (SASO, SASM, BPC EN SSRC)
- Biko is in 1977 weer in hegtenis geneem en is later in polisie-aanhouding dood
- Die idees waarvoor Biko gestaan het, het sy dood oorleef en dit was waar aan sy stelling dat 'Dit is beter om te sterf vir 'n idee wat sal lewe, as om te lewe vir 'n idee wat sal sterf'
- Gevolgtrekking: Kandidate moet hul argument opsom met 'n relevante gevolgtrekking.

Afsluiting

Mens kan saamstem dat die filosofie van Swart Bewussyn die Soweto-opstand van 1976 beïnvloed het deur die rol van Steve Biko, die Swart Bewussyn-beweging, die uitdagings wat die staat in die gesig gestaar het, en die nalatenskap van die Swart Bewussyn.

- Herhaal die hoofpunt wat in jou inleiding geneem is deur ander woorde te gebruik
- Moenie nuwe inligting aanbied nie
- Bied een of twee algemene sinne aan wat jou argument akkuraat opsom wat die hoofpunt ondersteun.

P.W Botha Hervormings

United
Democratic Front
(UDF)

Kongres van die
Suid-Afrikaanse
Vakbond
(COSATU)

Massa
Demokratiese
Beweging (MDM)

Beëindig
dienspligveldtog
(ECC) Black Sash
(Vrouebeweging)

SLEUTELBEGRIPE

KONSEPTE	BETEKENIS
Hervormings	Skuif Grondwetlike veranderinge sonder om werklik weg te beweeg van die hoofgedagte
Referendum	'n Spesiale verkiesing wat deur die regering gehou word waar die hele of spesifieke groepe vir 'n kwessie kan stem.
Totale aanslag	Botha het geglo daar was 'n totale kommunistiese aanval op Suid-Afrika van buite en binne die land
Totale strategieë	Botha se beleid om geringe hervormings aan apartheidstelsel aan te bring om alle opposisie te onderdruk.

Downloaded from eduresourceza.com

VRAAG 1: HOE HET DIE UNITED DEMOCRATIC FRONT (UDF) GEREAGEER OP DIE APARTHEIDSHERVORMINGS WAT IN 1983 DEUR PW BOTHA INGESTEL IS?

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D en beantwoord die vrae wat volg.

BRON 1A

Die bron hieronder verduidelik die redes waarom PW Botha, President van die Republiek van Suid-Afrika, in 1983 hervormings ingestel het.

... vroeg in 1983 het Botha probeer om die toenemende druk op die land te verminder deur stuksgewys 'n paar hervormings aan die apartheidsbeleid aan te bring sonder om wit minderheidsbeheer af te staan. Hy het, soos hy dit genoem het, 'verouderde' en 'onnodige' apartheidswette, soos die verbod op gemengde huwelike en seks oor die kleurgrens, afgeskaf om 'n nuwe beeld van hervorming (verandering) aan die wêreld voor te hou.

Dit het amper geslaag. Die Westerse moondhede, altyd gretig om die Suid-Afrikaanse omstandighede optimisties (positief) te lees, is vir 'n rukkie om die bos gelei om te glo dat Botha werklik besig was om apartheid af te skaf. Maar, by nadere ondersoek, toe Botha die grondwetlike veranderinge bekend stel wat hy beoog het om te maak, het dit duidelik geword dat wat hy in gedagte gehad het, nie hervorming was nie, maar eerder 'n herformulering (herstrukturering) van apartheid. Hy het sy plan uiteengesit om 'n driekamerparlement te stig, waarin die gemengde ras 'Kleurling'- en Indiër-minderhede afsonderlike kamers sou hê om wette oor hul 'eie sake' te maak, terwyl die bestaande, veel groter, slegs-wit-Volksraad beide 'wit aangeleenthede' en die nasie se 'algemene sake' sou hanteer.

Die groot swart meerderheid sou intussen niks kry nie behalwe die reg om in hulle afgeleë stam-Bantoes-tans te stem, en die munisipale rade sou hulle aparte swart townships in sogenoemde 'wit' Suid-Afrika bestuur. Maar selfs hierdie stadsrade was nie onafhanklik (vry) nie. Die wetgewing het die wit minister in staat gestel om lede te verwyder, ander aan te stel, of om die hele raad af te dank en 'n nuwe een aan te stel. Dit het beteken dat swart stadsrade regeringsbeleid moes implementeer eerder as om aan hulle kiesers se wense gehoor te gee.

[Uit Tutu – *The Authorised Portrait* deur A Sparks en MA Tutu]

- 1.1 Verwys na Bron 1A.
- 1.1.1 Noem TWEE apartheidswette in die bron wat PW Botha afgeskaf het terwyl hervormings aan die apartheidsbeleid aangebring het. (2 x 1) (2)
- 1.1.2 Verduidelik wat met die stelling, '... wat hy (PW Botha) in gedagte gehad het, nie hervorming was nie, maar eerder 'n herformulering (herstrukturering) van apartheid' geïmpliseer word. (1 x 2) (2)
- 1.1.3 Definieer die konsep *driekamerparlement* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)
- 1.1.4 Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis en verduidelik waarom jy dink die swart meerderheid uit die nuwe wetgewing uitgesluit is. (2 x 2) (4)
- 1.1.5 Identifiseer VIER wetgewende magte in die bron wat die wit minister oor swart stedelike rade gehad het. (4 x 1) (4)

BRON 1B

Die bron hieronder is 'n uittreksel uit 'n toespraak wat op 20 Augustus 1983 deur eerw. dr. Allan Boesak by die stigting van die United Democratic Front (UDF) in die Rocklands-gemeenskapsaal in Mitchells Plain gelewer is. Dit fokus op die stigting en doelstellings van die UDF.

Ons het by 'n historiese oomblik aangekom. Ons het, onder beskerming van die United Democratic Front (UDF), die breedste en belangrikste koalisie van groepe en organisasies byeengebring wat sedert die vroeë negentien vyftigs teen apartheid, rassisme en onregverdigheid veg.

Ons het daarin geslaag om eenheid onder vredeliewende mense te skep wat hierdie land in baie jare nie ervaar het nie. Ek is besonder bly om te sien dat hierdie vergadering nie 'n blote samekoms van losse individue is nie. Nee, ons verteenwoordig organisasies wat diep in die stryd om geregtigheid, diep in die hart van ons mense, gewortel is.

Ons is hier om te sê dat die regering se grondwetlike voorstelle onvoldoende is en dat dit nie die wil van die oorgrote meerderheid van Suid-Afrika se mense uitdruk nie.

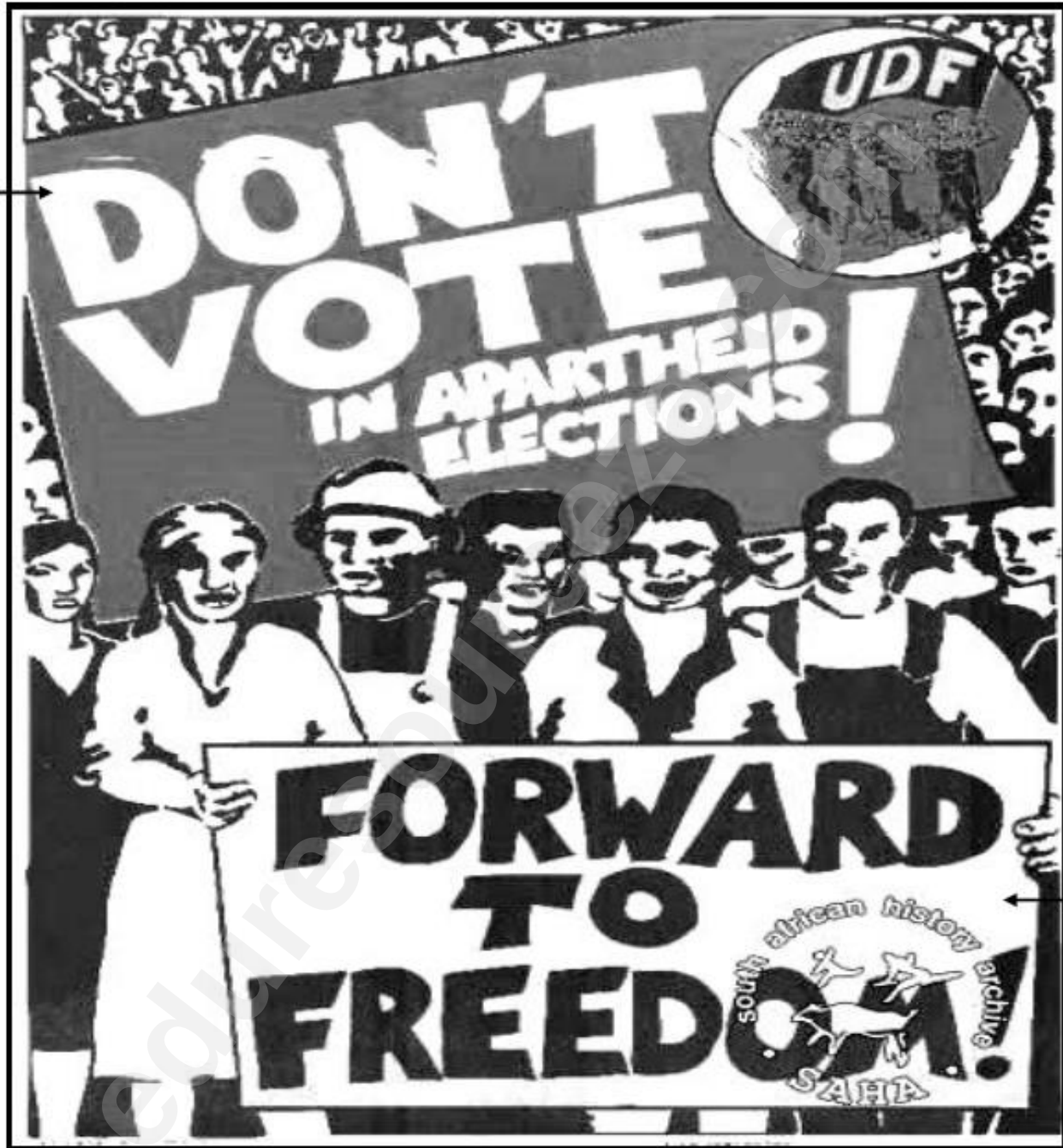
... Die belangrikste rede vir ons byeenkoms hier vandag, is die voorsetting van die regering se apartheid-beleide, soos in die grondwetlike voorstelle gesien word. ... Al die basiese wette, wat die ware pilare van apartheid is, intendeel daardie wette waarsonder die stelsel nie kan oorleef nie – groepsgebiede, rasseklassifikasie, aparte en ongelyke onderwys, om maar net 'n paar te noem – bly onaangeraak en onveranderd. Die tuislandbeleid vorm die basis van die moedswillige uitsluiting van 80% van ons nasie uit die nuwe politieke bedeling. Dit is duidelik dat die onderdrukking sal voortgaan, die apartheidslyn is glad nie alles afgeskaf nie.

[Uit *RUNNING WITH HORSES – REFLECTIONS OF AN ACCIDENTAL POLITICIAN* deur A Boesak]

1.2 Lees Bron 1B.

- 1.2.1 Waarom, volgens die bron, het eerw. dr. Allan Boesak na die stigting van die UDF as 'n historiese oomblik verwys? Gee EEN rede. (1 x 2) (2)
- 1.2.2 Haal bewyse uit die bron aan wat aandui dat die vergadering wat deur die UDF saamgeroep is, nie slegs 'n byeenkoms van losse individue was nie. (1 x 2) (2)
- 1.2.3 Verduidelik die betekenis van eerw. dr. Allan Boesak se stelling: 'Die tuislandbeleid vorm die basis van die moedswillige uitsluiting van 80% van ons nasie uit die nuwe politieke bedeling.' (2 x 2) (4)
- 1.2.4 Waarom sou 'n historikus hierdie bron as betroubaar beskou met betrekking tot die stigting van die UDF? (2 x 2) (4)

Die plakkaat hieronder, in 1983 deur die UDF gepubliseer en versprei, is gemik op Botha se oproep om verkiesings vir 'n driekamerparlement. Dit het alle wit, Kleurling en Indiër Suid-Afrikanders aangemoedig om nie aan die apartheidgeverkiesings deel te neem nie.

[Uit https://www.saha.org.za/udf/dont_vote_in_apartheid_elections_forward_to_freedom.htm.
Toegang op 25 Februarie 2021 verkry.]

MOENIE IN DIE APARTHEID-
VERKIESINGS STEM NIE!

VOORWAARTS NA VRYHEID!

- 1.3 Bestudeer Bron 1C.
- 1.3.1 Verduidelik wat geïmpliseer word met die woorde op die plakkaat, 'MOENIE IN DIE APARTHEIDVERKIESINGS STEM NIE!', in die konteks van die UDF se weerstand teen die instelling van die driekamerparlement in 1983. (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Lewer kommentaar op die slagsprek, 'VOORWAARTS NA VRYHEID' wat deur die UDF ondersteuners vasgehou word in die konteks van die weerstand teen PW Botha se apartheids-hervormings. (1 x 2) (2)
- 1.4 Verwys na Bron 1B en 1C. Verduidelik hoe die bewyse in Bron 1C die inligting in Bron 1B ondersteun met betrekking tot die UDF se interne weerstand teen apartheidshervormings in 1983. (2 x 2) (4)

BRON 1D

Die bron hieronder, geneem uit 'n koerantartikel met die titel 'Indian Turnout about 20% in South African Elections' ('Indiër-deelname aan Suid-Afrikaanse Verkiesings ongeveer 20%'), is op 29 Augustus 1984 deur Allister Sparks vir die *Washington Post* geskryf. Dit verduidelik waarom daar in 1984 lae deelname deur beide Indiërs en Kleurlinge aan die driekamerverkiesings was.

Dit blyk asof ongeveer 20 persent van die geregistreerde kiesers in Suid-Afrika se Indiër-gemeenskap vandag in die verkiesing vir 'n nuwe parlement gestem het. Dit is deur sporadiese geweld tussen boikotters en die polisie in sommige stede gekenmerk.

Die resultate vanaand beskikbaar, dui daarop dat lede van die Indiër-gemeenskap, wat 870 000 mense sterk is, in selfs groter getalle as die Kleurling-kiesers in verlede week se stemmery vir verteenwoordigers in die rasgeklassifiseerde driekamerparlement van die stembusse weggebly het.

Die groter Kleurling-gemeenskap se deelname aan die verkiesing was 30 persent. Die regering het daardie syfer aanvaarbaar verklaar om voort te gaan met planne om hulle nuwe grondwet te implementeer, maar ander waarnemers het dit as 'n afjak (weiering) beskou.

Aangesien baie mense wat kon stem, nie geregistreer het nie, spesifiek onder die Kleurlinge, het leiers van die boikotbeweging vanaand beweer dat die effektiewe stem in die twee verkiesings ongeveer 18 persent uit 'n gesamentlike bevolking van 3,5 miljoen was. Die beweging het gesê dat dit 'n 'massiewe verwerping' van die wit minderheidsregering se nuwe grondwet was, wat die Kleurling- en Indiër-minderheidsgroepe vir die eerste keer parlementêre verteenwoordiging gebied het, maar voortgaan om die swart Afrika-meerderheid uit te sluit.

Wit kiesers het verlede November met 'n referendum die grondwet met 'n tweederdemeerderheid goedgekeur en die Amerikaanse Departement van Buitelandse Sake het die regering van President PW Botha geprys vir 'n stap in die regte rigting' geneem.

[Uit *Washington Post*, 29 Augustus 1984]

- 1.5 Gebruik Bron 1D.
- 1.5.1 Identifiseer die kieserdeelname aan die verkiesings vir die driekamerparlement (in persentasies) vir die volgende gemeenskappe:
- (a) Indiërs (1 x 1) (1)
 - (b) Kleurlinge (1 x 1) (1)
- 1.5.2 Verduidelik die term *boikot* in die konteks van die UDF se reaksie gedurende die verkiesings vir die driekamerparlement. (1 x 2) (2)
- 1.5.3 Waarom, dink jy, het twee-derdes van die wit kiesers, in 'n referendum wat in November 1983 gehou is, die grondwet ondersteun? (1 x 2) (2)
- 1.5.4 Lewer kommentaar op waarom die Amerikaanse Departement van Buitelandse Sake geglo het dat Botha se hervormings ' 'n stap in die regte rigting' was. (1 x 2) (2)
- 1.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om te verduidelik hoe die United Democratic Front gereageer het op die apartheids-hervormings wat in 1983 deur PW Botha ingestel is. (8)
[50]

VRAAG 1: HOE HET DIE UNITED DEMOCRATIC FRONT (UDF) GEREAGEER OP DIE APARTHEIDSHERVORMINGS WAT IN 1983 DEUR PW BOTHA INGESTEL IS?

1.1

1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A - V1]*

- 'gemengde huwelike'
- 'seks oor kleurgrens' (2 x 1) (2)

1.1.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1A – V2]*

- PW Botha se doelwit was nie om apartheid af te skaf nie, maar om dit op 'n ander manier te versterk/opknap/hernu/herstruktureer
- PW Botha se doelwit was om te verseker dat die wit minderheid politieke mag behou
- PW Botha wou die indruk skep dat die minderheidsgroepe ingesluit was by die magsdelingregering
- PW Botha se voorgestelde verandering was kunsmatig omdat-wittes nog steeds 'wit sake' hanteer het en ook 'n sê gehad het oor meerderheidsake
- PW Botha wou apartheid minder diskriminerend aan die buiteland voorgestel het
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.1.3 *[Definisie van 'n historiese konsep uit Bron 1A - V1]*

- Die driekamerparlement was 'n driekamerparlement vir wittes, Kleurling- en Indiër-verteenwoordigers terwyl Afrikane uitgesluit was.
- Die Driekamerparlement het drie aparte kamers gehad waar Kleurlinge en Indiërs verteenwoordigers oorreed was om te glo dat hulle hul eie sake kan hanteer terwyl wittes 'al' die ander sake hanteer het
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.1.4 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1A – V2]*

- Voorsiening is gemaak vir hulle om in die Bantoestans/munisipale/plaaslike stadsrade te stem/Die Nasionale Party het politieke regte vir hulle in die Bantoestan gegee
- Indien ingesluit sou hulle die wit kiesers, wat in die minderheid was, uitgestem het
- Indien ingesluit sou hulle die apartheidswette verander en ongelykheid aangepak het
- Afrikane sou nie vir hul regte kon veg nie
- Om wit voorregte te beskerm
- Om weerstand teen apartheid te verswak
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.1.5 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*

- 'lede verwyder'
- 'ander aan te stel'
- 'die hele raad af te dank'
- 'n nuwe een aan te stel' (4 x 1) (4)

1.2

1.2.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]

- 'onder beskerming van die United Democratic Front (UDF), die breedste en belangrikste koalisie van groepe en organisasies byeengebring wat sedert die vroeë negentien vyftigs teen apartheid, rassisme en onregverdigheid veg.'
- 'ons het daarin geslaag om eenheid onder vredeliewende mense te skep wat hierdie land in baie jare nie ervaar het nie.'
- '...ons verteenwoordig organisasies wat diep in die stryd om geregtigheid, diep in die hart van ons mense, gewortel is.' (enige 1 x 2) (2)

1.2.2 [Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]

- '... ons verteenwoordig organisasies wat diep gewortel is in die stryd om regverdigheid'
- 'eenheid onder vredeliewende mense' (enige 1 x 2) (2)

1.2.3 [Interpretasie van bewyse in Bron 1B – V2]

- Afrikane wat in die meerderheid in Suid-Afrika was (omtrent 80%) was uit die driekamerparlement uitgesluit
- Daar sou vir Afrikane voorsiening gemaak word deur middel van die tuislandbeleid
- Die apartheidsbeleid van verdeel en regeer, is handhaaf
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.2.4 [Vasstelling van betroubaarheid van Bron 1B – V3]

Die bron is betroubaar omdat:

- Die toespraak is gelewer deur Allan Boesak wat een van die leiers van die UDF was
- Die toespraak is gelewer op 20 Augustus 1983 wat ook die datum van die stigting van die UDF was
- Dit beklemtoon die redes vir die stigting van die UDF wat 'n reaksie was op die instelling van apartheidshervormings en die stigting van die driekamerparlement
- Die informasie in die bron kan met ander bronne bevestig word
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.3

1.3.1 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1C – V2]*

- Wit, Kleurling- en Indiër-kiesers is aangemoedig om die driekamerparlementverkiezing te boikot
- Die UDF se MOENIE STEM-veldtog is geloods as bewusmaking dat die driekamerparlementverkiezings apartheid sal voortsit ongeag die 'voorgestelde veranderinge'
- Die verkiesing is beskou as apartheidverkiesing omdat swartes uitgesluit was van deelname aan hierdie verkiesings
- Die UDF het die 'verdeel en regeer' strategie van die apartheid regering ontmoedig
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.3.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron 1C - V2]*

- Die slagspeel speel sin daarop dat die Driekamerparlement nie vryheid sal verskaf nie
- Die UDF sou deur middel van protesaksie vryheid verwerf
- Mense moet gemobiliseer word/saamstaan in sterkte om vryheid te bekom
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.4 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 1B en 1C om vas te stel hoe hulle mekaar ondersteun – V3]*

- Bron 1B praat van die eenheid van vredeliewende mense en Bron 1C wys die eenheid van mense uit alle lewensterreine van die samelewing op die plakkaat oor die weerstand teen apartheid
- Bron 1B noem koalisiegroepe en organisasies wat die UDF gestig het en 1C wys dat die UDF 'n beroep op hierdie mense en organisasies doen om nie in die apartheidverkiesing te stem nie
- Bron 1B noem dat die UDF gestig is om apartheid teen te staan en Bron 1C wys dat Suid-Afrikaners apartheid teen staan
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

1.5

1.5.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 1D – V1]

a)

- Indiërs – '20%' (1 x 1) (1)

b)

- Kleurlinge – '30%' (1 x 1) (1)

1.5.2 [Verduideliking van 'n histories konsep uit Bron 1D – V2]

- Beroep deur die UDF dat mense nie stem nie en wegbly van die verkiesings vir die driekamerparlement
- Weg te bly van die stembusse omdat hulle nie ten gunste was van die Driekamerparlement nie omdat dit voortgegaan het met die implementering van apartheid.
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.5.3 [Interpretasie van bewyse in Bron1D – V2]

- Om hul heersende mag te behou
- Om hul wit voorregte te behou
- Om hul wit oorheersing te behou
- Die driekamergrondwet het hul voorregte beskerm
- Wites was gekant teen gelykheid tussen swartes en wites
- Om te voorkom dat Suid-Afrika as 'n uitgeworpene staat beskryf word/Om terug in die internasionale gemeenskap aanvaar te word
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.5.4 [Interpretasie van bewyse in Bron1D – V2]

- Die VSA het 'in die geheim' Suid-Afrika ondersteun, daarom het hulle Botha se hervormings as 'n positiewe ontwikkeling verwelkom
- Die VSA is eintlik om die bos gelei deur Botha se truiks met herstrukturering van apartheid
- Amerika se Departement van Buitelandse Sake het PW Botha geluk gewens met die insluiting van Indiërs en Kleurlinge by die nuwe parlement as 'n manier om apartheid te verander
- Amerika se Departement van Buitelandse Sake het gevoel dat die insluiting van Indiërs en Kleurlinge die korrekte stap na demokrasie was
- Amerika se Departement van Buitelandse Sake het gevoel dat Botha die beleid van apartheid hervorm
- Die VSA het 'hervormings' as 'n manier beskou om die verspreiding kommunisme in Suid-Afrika te voorkom
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.6 [Interpretasie, evalueren en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Toe die UDF in 1983 gestig is, moes dit opposisie teen die Nasionale Party-regering se hervormings koördineer (Bron 1A)
- Die UDF is op 20 Augustus 1983 gestig om die instelling van die driekamerparlement teen te staan (Bron 1B)
- Die stigting van die UDF was 'n deurslaggewende gebeurtenis in die geskiedenis vir die stryd vir vryheid en demokrasie in Suid-Afrika (Eie kennis)
- In sy toespraak het dr. Allan Boesak die eenheid van die koalisiegroep en organisasies in die stryd teen apartheid, rassisme en ongeregtigheid beklemtoon. (Bron 1B)
- By die stigting het dr. Allan Boesak 'n beroep gedoen vir die verwerping van die regering se grondwetlike voorstelle (Bron 1B)
- Die UDF het 'n 'MOENIE STEM IN APARTHEIDVERKIESING NIE'-veldtog begin (Bron 1C)
- Die UDF het 'n platform geskep waar gewone mense hulle saak kon stel (Eie kennis)
- Indiër en Kleurling gemeenskappe het die driekamerparlementverkiezing geboikot wat aanleiding gegee het tot 'n swak stemdeelname (Bron 1D)
- Allister Sparks het die swak deelname as 'n groot verwerping van die regering se nuwe grondwet beskou (Bron 1D)
- Die UDF het die 'miljoen handtekening' veldtog geloods/ 'n versoekskrif om bewuswording te skep en om die Driekamerparlement te verwerp (Eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	• Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip van hoe die United Democratic Front (UDF) op die apartheidshervormings wat in 1983 deur PW Botha ingestel is, reageer het • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	• Bewyse is meestal relevant en hou verband met die onderwerp, bv. toon begrip van hoe die United Democratic Front (UDF) op die apartheidshervormings wat in 1983 deur PW Botha ingestel, reageer het • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf.	PUNTE 3–5
VLAK 3	• Gebruik relevante bewyse, bv. toon 'n deeglike begrip van hoe die United Democratic Front (UDF) op die apartheidshervormings wat in 1983 deur PW Botha ingestel, reageer het • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp.	PUNTE 6–8

(8)
[50]

Bladsy 27 van 47

Die koms van demokrasie na Suid-Afrika

Leierskap

Onderhandelinge

Geweld

Kompromie

SLEUTELBEGRIPPE

KONSEPTE	BETEKENIS
Ballingskap	Verdryf uit 'n mens se geboorteland, tipies vir politieke of korrektiewe redes.
Noodtoestand	'n Situasië van nasionale gevaar of ramp waarin 'n regering normale grondwetlike prosedures opskort om beheer te herwin.
Onderhandeling	Bespreking wat daarop gemik is om 'n ooreenkoms te bereik.
Besluit	'n Vas besluit om iets te doen of nie te doen nie.
Referendum	'n Algemene stemming deur die kiesers oor 'n enkele politieke vraag wat na hulle verwys is vir 'n besluit.
Grondwet	'n Stel reëls wat rig hoe 'n land, staat of ander politieke organisasie werk.

Voorbeelde van opstelle wat die algemene opstelvraagwerkwoorde gebruik:

Tot watter mate...?

Stem jy saam met die stelling...?

Bespreek krities ...?

Aktiwiteit 1:

Verduidelik tot watter mate toegewydheid en kompromie sleutelrolle gespeel het om die onderhandelingsproses aan die gang te hou wat uiteindelik in 1994 tot 'n nuwe demokrasie in Suid-Afrika gelei het.

Aktiwiteit 2:

Die onderhandelingsproses tussen verskillende politieke partye het in 1994 'n belangrike rol in die totstandkoming van 'n demokratiese Suid-Afrika gespeel.

Bespreek hierdie stelling krities. Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun.

Aktiwiteit 3:

Nelson Rohilahla Mandela, 'Die Vader van die Nasie', was eiehandig vir die geboorte van 'n vry en demokratiese Suid-Afrika in 1994 verantwoordelik.

Stem jy met die stelling saam? Ondersteun jou argument deur relevante bewyse te gebruik.

Verduidelik tot watter mate toegewydheid en kompromie sleutelrolle gespeel het om die onderhandelingsproses aan die gang te hou wat uiteindelik in 1994 tot 'n nuwe demokrasie in Suid-Afrika gelei het.

Hoe skryf ek 'n inleiding vir 'n vraag wat vereis dat jy tot watter mate verduidelik	
Stap 1	Lees die stelling sorgvuldig en onderstreep die belangrike woorde of frases. Verduidelik tot watter mate <u>toegewydheid en kompromie</u> sleutelrolle gespeel het om die <u>onderhandelingsproses</u> aan die gang te hou wat uiteindelik in 1994 tot 'n nuwe demokrasie in Suid-Afrika gelei het..
Gebruik die "PVBS" metode	
Stap 2 Dit is jou Punt	Die vraag vereis van jou om te verduidelik in hoeverre jy die idee/argument ondersteun. Jy kan die stelling tot 'n groot mate of mindere mate ondersteun.
Stap 3 Dit is jou Verduideliking	Ondersteun jou antwoord met 'n goeie, relevante verduideliking of rede - verkieslik in een of twee sinne.
Stap 4 Dit is jou Bewyse	Ondersteun jou punt met relevante historiese feite/inhoud.
Stap 5 Dit is jou Skakel	Struktureer jou paragrawe en bou effektiewe verbindings tussen hulle – wat jou sal toelaat om 'n argument te ontwikkel en te behou.

UITBREIDING

PUNT	Toewyding en kompromie het 'n sleutelrol gespeel om die onderhandelingsproses in ' n groter mate te onderhou en dit het in 1994 tot 'n nuwe demokratiese Republiek van Suid-Afrika gelei
VERDUIDELIKING	

UITBREIDING

- Vrylating van Nelson Mandela op die 11 Februarie 1990 en verbanne politieke leiers in 1990 (toegewydheid en kompromie)
- Ontbanning van die ANC, die PAC en die SAKP en ander verbanne organisasies (toegewydheid)
- Groote Schuur Minuut, 2 Mei 1990 - NP het politieke gevangenes vrygelaat en beide partye het hulle daartoe verbind om geweld te beëindig en om te onderhandel (toegewydheid deur leiers van beide kante)

- Geweld in die Vaaldriehoek (rol van verskillende politieke organisasies) ('n toets vir toewyding en kompromie)
- Pretoria Minuut in Augustus 1990 – ANC het die wapenstryd gestop en die NP het die noodtoestand gestop (toegewydheid en kompromie)
- Die Nasionale Vredesooreenkoms onderteken deur 27 politieke organisasies – het 'n veiligheidsnet vir onderhandelinge verskaf (toegewydheid)
- KODESA 1 (20 Desember 1991) - 19 politieke party behalwe die KP en PAC
- Partye kon nie saamstem oor magsdeling en grondwetlike vergadering nie - vergadering beëindig
- Die Verklaring van Voorneme – partye het ingestem om 'n nuwe grondwet en 'n tussentydse regering op te stel (toegewydheid en kompromie)
- Slegs wit referendum – De Klerk het wit menings getoets nadat drie tussenverkiesings aan die KP verloor het (wit toegewydheid getoets)
- Resultaat – wegholoorwinning Ja (aanduiding van toegewydheid van wittes) -onderhandelinge het voortgegaan
- KODESA 2 (2 Mei 1992) – het nie lank aangehou nie as gevolg van geweld en onvermoë van partye om saam te stem oor magsdeling
- Boipatong-slagting en invloed van die Derde Mag (17 Junie 1992)
- Bisho-slagting (September 1992) – ANC-ondersteuners wat deel van die onderhandelingsproses wou wees (nog 'n toets vir toegewydheid)
- ANC doen 'n oproep vir uitgebreide massastakings teen die Nasionale Party (plaas druk op die NP vir toegewydheid)
- Rekord van Verstandhouding (September 1992) – Meyer en Ramaphosa verbind tot vrede en onderhandeling (toegewydheid en kompromie)
- Meyer en Ramaphosa stem saam met Joe Slovo se Sonsondergang-klausule (toegewydheid en kompromie)
- Partye wat meer as 5% van die stemme wen, sal 'n regering van nasionale eenheid vorm om die nuwe SA te regeer en wittes sal hul werk vir vyf jaar behou (toegewydheid en kompromie)
- Veelparty-onderhandelinge het by die Wêreldhandelsentrum begin maar het nie lank voortgeduur nie (toegewydheid)
- Die AWB het die onderhandelings op 15 Junie 1993 onderbreek toe hulle die Wêreldhandelsentrum met 'n gepantserde motor bestorm ('n toets vir toegewydheid)
- Sluipmoord op Chris Hani (10 April 1993) – Janusz Waluś ('n toets vir toegewydheid)
- Mandela spreek die nasie op TV toe (toegewydheid)
- St James Slagting (24 Julie 1993)
- Heidelberg aanvalle (30 Desember 1993 (skietery) ('n toets vir toegewydheid)
- Shell House slagting (28 Maart 1994 ('n toets vir toegewydheid)
- Datum vir die eerste demokratiese verkiesing word vasgestel (27–29 April 1994) (toegewydheid)
- Voortslepende geweld dwarsdeur die verkiesing – motorbom buite die ANC- hoofkwartier
- Motorbom ontplof by Jan Smuts Lughawe (laaste pogings om toegewydheid te toets)
- Verkiesing gehou weens toegewydheid en kompromie
- Uitslag van die verkiesing: ANC 62,7%, NP 20,4% en IFP 10,5%

- ANC, NP en IFP vorm die Regering van Nasionale Eenheid soos ooreengekom in die Sondergang-klausule (toegewydheid en kompromie)
- Mandela word die eerste swart Staatspresident van die nuwe demokratiese Republiek van Suid-Afrika met Thabo Mbeki en FW de Klerk as sy adjunkte
- Enige ander relevante antwoord

Afsluiting

Gebaseer op die bewyse wat in hierdie opstel aangebied word, het verbintenisse en kompromie 'n sleutelrol gespeel in die volhoubaarheid van die onderhandelingsproses tot 'n groter mate en dit het gelei tot 'n nuwe demokratiese Republiek van Suid-Afrika in 1994.

- Herhaal die hoofpunt wat in jou inleiding geneem is deur ander woorde te gebruik
- Moenie nuwe inligting aanbied nie
- Bied een of twee algemene sinne aan wat jou argument akkuraat opsom wat die hoofpunt ondersteun.

Aktiwiteit 2:

Die onderhandelingsproses tussen verskillende politieke partye het in 1994 'n belangrike rol in die totstandkoming van 'n demokratiese Suid-Afrika gespeel.

Bespreek hierdie stelling krities. Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun.

Hoe skryf ek 'n inleiding vir 'n vraag wat vereis dat jy tot watter mate verduidelik	
Stap 1	Die <u>onderhandelingsproses</u> tussen verskillende <u>politieke partye</u> het in 1994 'n <u>belangrike</u> rol in die totstandkoming van 'n <u>demokratiese Suid-Afrika</u> gespeel. Bespreek hierdie stelling krities. Gebruik relevante bewyse om jou argument te ondersteun.
Gebruik die "PVBS" metode	
Stap 2 Dit is jou Punt	Hierdie vraag vra jou om te verduidelik hoeveel jy die idee/argument wat gestel word ondersteun.
Stap 3 Dit is jou Verduideliking	Ondersteun jou antwoord met 'n goeie, relevante verduideliking of rede - verkieslik in een of twee sinne.
Stap 4 Dit is jou Bewyse	Ondersteun jou punt met relevante historiese feite/inhoud.
Stap 5 Dit is jou Skakel	Struktureer jou paragrafe en bou effektiewe verbindings tussen hulle – wat jou sal toelaat om 'n argument te ontwikkel en te behou.

Inleiding

PUNT	Hierdie opstel stem volkome saam met die stelling dat die proses van onderhandelinge tussen verskeie politieke partye 'n beduidende rol gespeel het in die totstandkoming van 'n demokratiese Suid-Afrika in 1994.
VERDUIDELIKING	

UITBREIDING

- De Klerk neem die leierskap van die Nasionale Party in 1989 oor (agtergrond kortliks)
- De Klerk lewer sy baanbreker toespraak op 2 Februarie 1990 in die parlement
- Politieke en burgerlike organisasies soos die ANC en SAKP is ontban
- De Klerk besluit om Nelson Mandela op 11 Februarie 1990 uit die tronk vry te laat wat die weg baan vir onderhandelings
- NP- en ANC-afvaardiging op 2 Mei 1990 gelei deur FW de Klerk en Nelson Mandela - Groote Schuur Minuut onderteken

- ANC stem op 6 Augustus 1990 in om die gewapende stryd te laat vaar – Pretoria Minuut word onderteken
- Negentien (19) politieke partye bestaande uit 300 afgevaardigdes het by die Wêreldhandelsentrum ontmoet - KODESA 1
- Rol van politieke partye in die oplossing van insidente van geweld wat op die Witwatersrand en Natal uitgebreek het
- Slegs Blanke Referendum en sy rol
- Verskeie politieke partye weier om saam te stem met 'n nuwe grondwet-liggaam en tussentydse regering – mislukking van KODESA 2
- Rol van verskillende politieke partye in die Boipatong-slagting (17 Junie 1992) en sy gevolge
- Bhisho-slagting (7 September 1992) het die samespreking onder verskillende politieke partye ontspoor
- Memorandum van Begrip geteken op 26 September 1992 tussen Roelf Meyer (NP) en Cyril Ramaphosa (ANC) – impak van die onderhandelingsproses
- Die sluipmoord op Chris Hani (10 April 1993) en die rol wat Nelson Mandela gespeel het in die kalmering van die nasie
- Veelparty Onderhandelingsforum is gestig – het 'n belangrike rol gespeel in die onderhandelingsproses
- Die Sonsondergangklousule (The Sunset Clause) soos voorgestel deur Joe Slovo het die dooie punt in onderhandelings verbreek
- Verskillende politieke partye stem saam oor die datum vir Suid-Afrika se eerste demokratiese verkiesing – 27 April 1994
- ANC wen 1994-verkiesing en Nelson Mandela word die eerste swart Suid- Afrikaanse President
- Enige ander relevante antwoord

Afsluiting

Mens kan saamstem dat die stelling dat die proses van onderhandelinge tussen verskeie politieke partye 'n beduidende rol gespeel het in die totstandkoming van 'n demokratiese Suid-Afrika in 1994.

- Herhaal die hoofpunt wat in jou inleiding geneem is deur ander woorde te gebruik
- Moenie nuwe inligting aanbied nie
- Bied een of twee algemene sinne aan wat jou argument akkuraat opsom wat die hoofpunt ondersteun.

Nelson Rohilahla Mandela, 'Die Vader van die Nasie', was eiehandig vir die geboorte van 'n vry en demokratiese Suid-Afrika in 1994 verantwoordelik.

Stem jy met die stelling saam? Ondersteun jou argument deur relevante bewyse te gebruik.

Hoe skryf ek 'n inleiding vir 'n vraag wat vereis dat jy tot watter mate verduidelik	
Stap 1	Lees die stelling sorgvuldig en onderstreep die belangrike woorde of frases. Nelson Rohilahla Mandela, 'Die Vader van die Nasie', <u>was eiehandig vir die geboorte van 'n vry en demokratiese Suid-Afrika</u> in 1994 verantwoordelik. Stem jy met die stelling saam? Ondersteun jou argument deur relevante bewyse te gebruik.
Gebruik die "PVBS" metode	
Stap 2 Dit is jou Punt	Hierdie vraag vra of jy saamstem met die gegewe stelling. Jy kan ten volle saamstem, gedeeltelik saamstem of nie saamstem met die stelling nie
Stap 3 Dit is jou Verduideliking	Ondersteun jou antwoord met 'n goeie, relevante verduideliking of rede - verkieslik in een of twee sinne.
Stap 4 Dit is jou Bewyse	Ondersteun jou punt met relevante historiese feite/inhoud.
Stap 5 Dit is jou Skakel	Struktureer jou paragrafe en bou effektiewe verbindings tussen hulle – wat jou sal toelaat om 'n argument te ontwikkel en te behou.

Inleiding

PUNT	Hierdie opstel stem nie saam met die stelling dat Nelson Rohilahla Mandela, 'The Father of the Nation', eiehandig verantwoordelik was vir die geboorte van 'n vrye en demokratiese Suid-Afrika in 1994.
VERDUIDELIKING	

UITBREIDING

- De Klerk kom aan bewind in 1989
- De Klerk se toespraak in die parlement op 2 Februarie 1990
- Ontbanning van die politieke en gemeenskapsorganisasies, soos die ANC en SAKP
- Die verwydering van beperkinge op COSATU, AZAPO, ens
- Die vrylating van Nelson Mandela uit die gevangenis op 11 Februarie 1990

- Groote Schuur Minuut, 2 Mei 1990 (ANC en NP ontmoet, ANC-afvaardiging onder leiding van Nelson Mandela, NP-afvaardiging onder leiding van FW de Klerk)
- Apartheidswetgewing tot niet verklaar soos die Aparte Reservering van Geriewe Wet
- Geweld in die Vaal Driehoek
- Pretoria Minuut – 6 Augustus 1990 (ANC stem in om die wapenstryd op te skort)
- Ontmoeting van politieke partye – KODESA 1 (20 Desember 1991)
- Die Verklaring van Voorneme
- Slegs Blanke referendum en sy uitwerking (Maart 1992)
- KODESA 2 (2 Mei 1992) misluk. Partye kon nie saamstem oor 'n nuwe grondwetlike liggaam en tussentydse regering nie
- NP dring aan op minderheid veto terwyl die ANC aandrang op 'n tussentydse regering wat nie langer as 18 maande sal dien nie en eenvoudige meerderheidsregering
- Voortslepende geweld op pendelaarstreine aan die Rand
- Boipatong-slagting en die gevolge (17 Junie 1992)
- Nelson Mandela se leiersrol in sy oproep tot aanhoudende massa aksie teen die Nasionale Party
- Bhisho-slagting (Gqozo) en die uitwerking op die onderhandelingsproses (7 September 1992)
- Memorandum van Verstandhouding – Meyer en Ramaphosa
- Veelparty Onderhandelingsforum
- Verregse aanval op Wêreldhandelsentrum en sy gevolge
- Sluipmoord op Chris Hani (10 April 1993)
- Sunset Clause ingestel deur Joe Slovo het die dooie punt in onderhandelings verbreek
- Datum vir die eerste demokratiese verkiesing word vasgestel (27-29 April 1994)
- Enige ander relevante antwoord

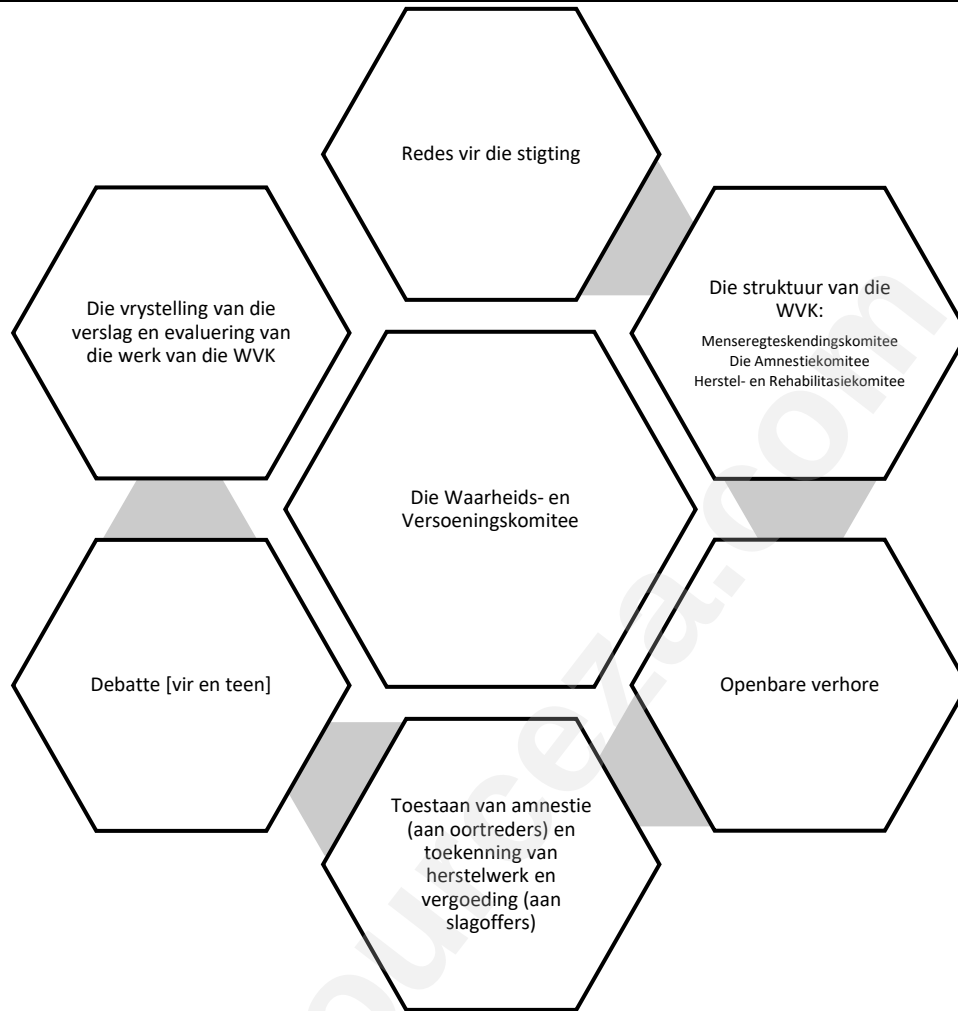
Afsluiting

Die bewyse wat in hierdie opstel aangebied word, bevestig duidelik die stelling dat dit duidelik is dat Nelson Rohilahla Mandela, 'The Father of the Nation', nie eiehandig verantwoordelik was vir die geboorte van 'n vrye en demokratiese Suid-Afrika in 1994 nie.

- Herhaal die hoofpunt wat in jou inleiding geneem is deur ander woorde te gebruik
- Moenie nuwe inligting aanbied nie
- Bied een of twee algemene sinne aan wat jou argument akkuraat opsom wat die hoofpunt ondersteun.

Downloaded from eduresourceza.com

TOPIC: The Truth and Reconciliation Committee

LET WEL:

- Gevallestudies sal gebruik word om kandidate oor hierdie sub-onderwerp te assesseer.
- Verskeie WVK-verhore, getuienisse en artikels sal as bronne vir hierdie vraag gebruik word.
- Daar sal van jou verwag word om jou kennis toe te pas op die inhoud wat geëksamineer word.

SLEUTELBEGRIPPE

KONSEPTE	BETEKENIS
Herstel/ Vergoeding	Betaling aan iemand wat 'n verlies gely het.
Kwytskelding	Bied vergifnis vir politieke misdade wat gedurende die apartheidsera gepleeg is.
Amnestie	Amptelike kwytskelding of vergifnis verleen aan diegene wat hulle skuldig maak aan menseregte-oortredings wat tydens apartheid gepleeg is.
Versoening	Om voormalige vyande bymekaar te bring op 'n wyse wat vergifnis en genesing bevorder.
Oortreders	Verkeerde daders/mense wat die misdade gepleeg het
Restorative justice	'n Vorm van geregtigheid wat gaan oor genesing en versoening (nie oor straf of wraak nie) tussen die slagoffer en oortreder. Die bedoeling was om Suid-Afrika te help om as 'n nasie die toekoms in te beweeg [Dit was die benadering wat deur die WVK aanvaar is.]
Vergeldende geregtigheid	'n Vorm van geregtigheid wat wraak seek - gebaseer op die frase "n oog vir 'n oog". [Hierdie benadering is NIE deur die WVK aanvaar nie.]
Kommissie	'n Komitee of liggaam van mense wat magtiging gekry het om sekere take uit te voer

Downloaded from eduresourceza.com

VRAAG 2: HOE HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) DIE MOORD VAN DIE POLITIEKE AKTIVIS, GRIFFITHS MXENGE, HANTEER?

Bestudeer Bron 2A, 2B, 2C en 2D en beantwoord die vrae wat volg.

BRON 2A

Die uittreksel hieronder fokus op die redes vir die stigting van die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) in 1995.

Die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) was 'n liggaam, soos 'n hof, wat na die einde van apartheid in Suid-Afrika saamgestel is. Enigiemand wat gevoel het dat hulle 'n slagoffer van geweld was, kon na vore kom en by die WVK aangehoor word. Oortreders van geweld kon ook getuienis lewer en amnestie van vervolging versoek. Die verhore was in die internasionale nuus en baie sessies is op nasionale televisie uitgesaai. Die WVK was 'n deurslaggewende komponent van die oorgang na 'n volle en vrye demokrasie in Suid-Afrika en, ten spyte van 'n paar leemtes, word dit oor die algemeen as baie suksesvol beskou.

Die mandaat van die kommissie was om getuie te wees, rekord te hou en, in sommige gevalle, die oortreders van misdade wat met menseregteskendings, reparasie (vergoeding) en rehabilitasie verband gehou het, amnestie te gee.

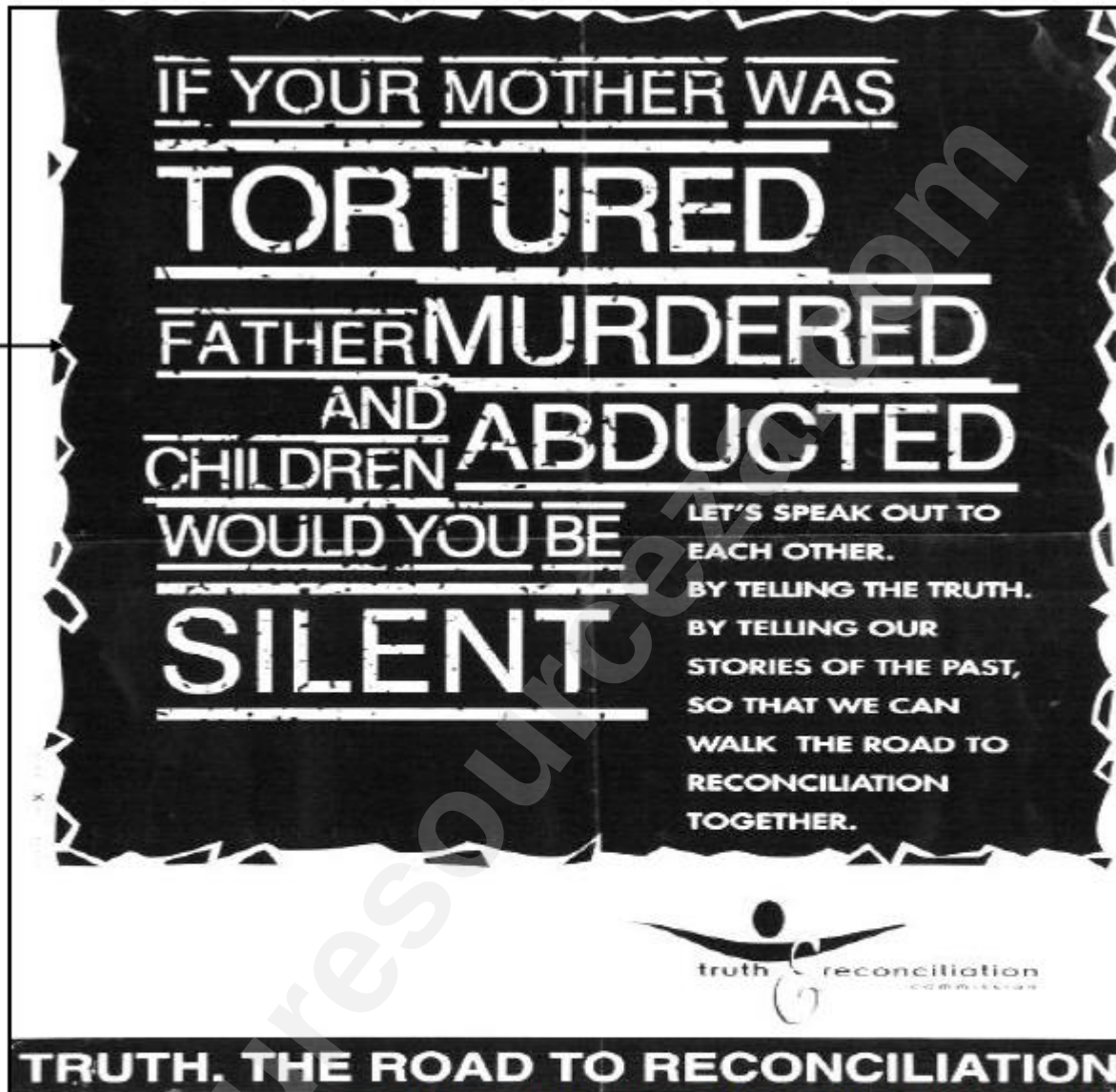
Die werk van die WVK is verrig deur drie komitees: die Menseregteskendings(MRS)- komitee het menseregteskendings wat tussen 1960 en 1994 gepleeg is, ondersoek; die Vergoeding-en-Rehabilitasie-(RR)-komitee is toevertrou met die herstel van slagoffers se waardigheid en om voorstelle te formuleer om met rehabilitasie te help en die Amnestiekomitee het aansoeke om amnestie oorweeg wat volgens die bepalinge van die Wet versoek is. Teoreties is die kommissie bemaagtig om amnestie toe te staan aan diegene wat van gruweldade tydens apartheid aangekla is, solank daar aan twee voorwaardes voldoen is: die misdade was polities gemotiveerd en die volle waarheid is deur die persoon wat om amnestie aansoek gedoen het, gepraat. Niemand is van 'n aanklag gevrywaar nie.

[Uit: Du Toit, F, et al. 2006. *Truth and Reconciliation in South Africa: 10 Years On* (David Philip)]

- 2.1 Verwys na Bron 2A.
- 2.1.1 Wie, volgens die bron, kon na vore kom om by die WVK aangehoor te word? (1 x 1) (1)
- 2.1.2 Definieer die konsep *amnestie* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)
- 2.1.3 Waarom, dink jy, het die verhore by die WVK internasionale nuus geword? (1 x 2) (2)
- 2.1.4 Maak 'n lys van enige DRIE mandate van die WVK soos in die bron genoem. (3 x 1) (3)
- 2.1.5 Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis en verduidelik waarom jy dink die Menseregteskendingskomitee menseregte-skendings wat tussen 1960 en 1994 gepleeg is, ondersoek het. (1 x 2) (2)
- 2.1.6 Noem TWEE voorwaardes, volgens die bron, waaraan oortreders van menseregteskendings moes voldoen voordat amnestie aan hulle toegestaan kon word. (2 x 1) (2)

Bladsy 38 van 47

Die plakkaat hieronder is deur die WVK vervaardig. Dit nooi beide oortreders en slagoffers om voor die WVK te verskyn en te getuig oor menseregteskendings wat tussen 1960 en 1994 gepleeg is.

[Uit http://www.saha.org.za/news/2014/September/gallery_trc_posters.htm.
Toegang op 30 Mei 2021 verkry.]

WAARHEID. DIE PAD NA VERSOENING

AS JOU MA GEMARTEL IS:
PA VERMOOR IS
EN KINDERS ONTVOER IS,
SOU JY STILBLY

LAAT ONS REGUIT MET MEKAAR PRAAT.
DEUR DIE WAARHEID TE PRAAT.
DEUR ONS STORIES VAN DIE VERLEDE TE
VERTEL, SODAT ONS SAAM DIE PAD NA
VERSOENING KAN STAP.

2.2 Gebruik Bron 2B.

2.2.1 Waarom het die WVK besluit om hierdie plakkaat te ontwerp? (1 x 2) (2)

2.2.2 Lewer kommentaar op waarom jy dink die WVK die woorde, 'AS JOU MA GEMARTEL IS: PA VERMOOR IS ... SOU JY STILBLY', in die konteks van die WVK-verhoor op die plakkaat gebruik het. (2 x 2) (4)

2.2.3 Verduidelik die konsep *versoening* in die konteks van die WVK. (1 x 2) (2)

BRON 2C

Die uittreksel hieronder is deel van die getuienis wat Dirk Coetzee, moordbende- bevelvoerder by Vlakplaas, by die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) se openbare verhoor oor die moord van politieke aktivis Griffiths Mxenge gegee het. Die verhoor is op 5 November 1996 in Durban gehou.

MNR. JANSEN: Het jy die spanlede enige bevele gegee sover dit die metodes waarop die moord gepleeg moes word, aangaan?

MNR. DIRK COETZEE: Ja, ek het, mnr. die Voorsitter. Ek het gesê dat hulle spesifiek nie gewere moes gebruik nie, en dit moes soos 'n rooftog lyk, en daar is op messe besluit, dat mnr. Mxenge met messe vermoor sou word.

MNR. JANSEN: Het jy hulle enige verdere bevele gegee oor hoe hulle te werk moes gaan om daardie doel te bereik?

MNR. DIRK COETZEE: Hulle het sy motor weggeneem, hulle het dit in die parkeer- terrein tussen CR Swart-plein en die landdroshof geparkeer ... en ek het vertrek. Ek het toe na Adjudant-Offisier Paul van Dyk en Konstabel Braam du Preez gegaan, wat ek beveel het om mnr. Mxenge se motor te neem en na die Golela-grenspost te vertrek ... Ek is toe na ... Brigadier Van der Hoven ... en het aan hom verslag ge- doen ... dat mnr. Mxenge vermoor is. Ek het gesê dat volgens 'n verslag aan my die enigste mense wat mnr. Mxenge gestee het Joe Mamasela, Almond Nofomela en David Tshikalanga was.

MNR. JANSEN: En van wie op hoofkantoor sou daardie opdrag waarskynlik gekom het?

MNR. DIRK COETZEE: Hy het vir my gesê dat die opdragte van Brigadier Skoon ... kom.

MNR. JANSEN: En wat was die doel daarvan om die motor naby die Swaziland-grens te verbrand?

MNR. DIRK COETZEE: Om die indruk te skep dat die moord deur ANC-kaders, as gevolg van 'n stryery, gepleeg is ... en toe vlug hulle terug na Swaziland en verbrand die motor voordat hulle die grens oorsteek.

[Uit www.justice.gov.za/trc/report/. Toegang op 30 Mei 2021 verkry.]

- 2.3 Lees Bron 2C. (2 x 1) (2)
- 2.3.1 Noem enige TWEE moordenaars in die bron wat van die moord op Griffiths Mxenge beskuldig is. (2 x 1) (2)
- 2.3.2 Waarom, dink jy, het Dirk Coetzee die ANC-kaders (soldate) betrek by (beskuldig van) die moord van Griffiths Mxenge? (2 x 2) (4)
- 2.3.3 Verduidelik die bruikbaarheid van hierdie bron vir 'n historikus wat die moord van die anti-apartheidsaktivis, Griffiths Mxenge, ondersoek. (2 x 2) (4)
- 2.4 Verwys na Bron 2B en 2C. Verduidelik hoe die bewyse in Bron 2C die inligting in Bron 2B ondersteun met betrekking tot die WVK se beroep op slagoffers en oortreders om by openbare verhore te verskyn. (2 x 2) (4)

BRON 2D

Die bron hieronder is geneem uit 'n koerantartikel met die titel, 'Coetzee Gets Amnesty for Mxenge Murder' ('Coetzee Kry Amnestie vir Mxenge-moord') wat op 4 Augustus 1997 in die *Mail & Guardian* verskyn het. Dit fokus op die uitkoms van die amnestieaansoek deur Dirk Coetzee en sy twee medepligtiges.

COETZEE KRY AMNESTIE VIR MXENGE-MOORD

4 Aug. 1997

MAANDAG

Die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) het Maandag amnestie aan die gewese bevelvoerder van die Vlakplaas-polisiemoordbende, Dirk Coetzee, en twee medepligtiges vir die November 1981-moord op die Durbanse menseregteprokureur, Griffiths Mxenge, verleen. Coetzee en twee gewese Vlakplaas-speurders, David Tshikilanga en Almond Nofomela, is op 15 Mei aan Mxenge se moord in die Durbanse Hoogsgeregshof skuldig bevind. Daar is verwag dat hulle Vrydag gevonnissen sou word. Gegewe die besonderhede van hulle uitspraak, het die WVK se amnestiekomitee gesê dat daar geen twyfel was dat Coetzee op die 'advies, opdrag of bevel van een of meer senior lede van die veiligheidstak van die gewese SA Polisie' opgetree het nie.

'Volgens die bewyse voor ons is ons tevrede dat geeneen van die aansoekers die oorledene, Mxenge, geken het of enige rede gehad het om sy dood te veroorsaak voordat hulle beveel is om dit te doen nie,' het die komitee gesê. 'Ons is tevrede dat hulle gedoen het wat hulle gedoen het omdat hulle dit as hulle plig as polisiemanne beskou het wat in die stryd teen die ANC en ander bevrydingsorganisasies gewikkel was.'

Intussen het Mxenge se familie Maandag aangekondig dat hulle die Hoogsgeregshof gaan vra om die amnestie om te keer. Dr. Fumbatha Mxenge, 'n tandarts van Port Elizabeth en broer van Griffiths, het gesê dat die familie deur die WVK se besluit teleurgestel, maar nie verras is nie. 'Ons sal hierdie besluit teenstaan. Ons gaan dit laat ondersoek. Julle het nie die laaste hiervan gehoor nie,' het Mxenge gesê.

[Uit *Mail & Guardian*, 4 Augustus 1997]

- 2.5 Raadpleeg Bron 2D.
- 2.5.1 Identifiseer enige TWEE oortreders in die bron wat amnestie vir die moord op Griffiths Mxenge by die WVK ontvang het. (2 x 1) (2)
- 2.5.2 Haal TWEE redes uit die bron aan waarom die WVK amnestie aan die moordenaars van Griffiths Mxenge verleen het. (2 x 1) (2)
- 2.5.3 Gebruik die inligting in die bron en jou eie kennis en verduidelik waarom die Mxenge-familie teleurgesteld was met die WVK se besluit om amnestie vir die moord op Griffiths Mxenge toe te staan. (2 x 2) (4)
- 2.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) om te verduidelik hoe die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) die moord van politieke aktivis, Griffiths Mxenge, hanteer het. (8)
[50]

VRAAG 2: HOE HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) DIE MOORD VAN DIE POLITIEKE AKTIVIS, GRIFFITHS MXENGE, HANTEER?

2.1

2.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*

- 'Enigiemand wat gevoel het dat hulle 'n slagoffer van geweld was'
- 'Oortreders van geweld kon ook getuienis lewer en amnestie van vervolging versoek' (enige 1 x 1) (1)

2.1.2 *[Definisie van 'n historiese konsep uit Bron 2A - V1]*

- Amptelike kwytskelding vir politieke misdade wat gedurende apartheid gepleeg is in ruil vir die bekendmaking van die volle waarheid en politieke motiewe
- Kwytskelding van vervolging vir oortreders wat getuienis oor menseregteskendings lewer waar bewys kan word dat dit polities gemotiveerd was
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.1.3 *[Interpretasie van bewyse in Bron2A – V2]*

- Dit was nuuswaardig/en van internasionale belang
- Die internasionale gemeenskappe wou sien hoe Suid-Afrika gewelddadigheid van die verlede gaan hanteer
- Die internasionale gemeenskappe wou sien of die herstellende geregtigheidsstelsel wat die WVK wou gebruik, gaan werk
- Die internasionale gemeenskappe was bekommerd oor hoe die proses in Suid-Afrika gaan verloop
- Die internasionale gemeenskappe wou sien hoe Suid-Afrika oortreders gaan hanteer wat gru menseregteskendings gepleeg het
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*

- 'om getuie te wees'
- 'rekord'
- 'die oortreders van misdade wat met menseregteskendings verband gehou het, amnestie te gee'
- 'reparasies en rehabilitasie' (enige 3 x 1) (3)

2.1.5 *[Interpretasie van bewyse in Bron2A – V2]*

- 1960 was 'n keerpunt in die geskiedenis van Suid-Afrika omdat na die Sharpeville-slagting het die NP begin om wrede motodes teen die aktiviste van die bevrydingsorganisasie te gebruik.
- Vanaf 1960 het die bevrydings stryd ondergronds gegaan terwyl die apartheid regering oorgegaan het tot menseregteskending om die stryd te onderdruk
- 1994 was ook 'n keerpunt belangrik vir die einde van apartheid en die begin van 'n nuwe demokratiese Suid-Afrika
- Die hoogste aantal moorde as gevolg van politieke geweld het gedurende hierdie tydperk geskied
- Die WVK het beperkte hulpmiddele gehad en is 'n mandaat gegee om misdade wat tussen 1960 en 1994 gepleeg is te ondersoek
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

- 2.1.6 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A - V1]*
- 'Die misdade was polities gemotiveer'
 - 'die volle waarheid is deur die persoon wat om amnestie aansoek gedoen het, gepraat' (2 x 1) (2)
- 2.2
- 2.2.1 *[Interpretasie van bewyse in Bron2B – V2]*
- Om mense (slagoffers en oortreders) aan te moedig/beroep doen/uitnoodig om na vore te kom en hul stories van menseregteskendings te vertel
 - Om 'n rekord van menseregteskendings wat gedurende die apartheids-regime gepleeg is, op te stel
 - Om 'n geleentheid vir slagoffers te skep om na vore te kom om te praat oor die aard en die mate van leed wat hulle gely het sodat hulle vergoed kan word en hul waardigheid herstel word.
 - Om te wys dat die regering verbind was tot die genesing van wonde van geweldsdade wat gedurende apartheid gepleeg is
 - Om versoening tussen oortreders en slagoffers in Suid-Afrika te bevorder
 - Om mense van die werk van die WVK bewus te maak
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 2.2.2 *[Interpretasie van bewyse in Bron2B - V2]*
- Om slagoffers aan te moedig om nie stil te bly oor enige menseregteskendings wat teen sy/haar familie gepleeg is nie
 - Moord, ontvoering en marteling is beskou as menseregteskendings wat die WVK wou bekend maak
 - Slagoffers van menseregteskendings soos moord en marteling moet nie stilbly en in stilte ly nie
 - Om slagoffers van menseregteskendings aan te moedig om na vore te kom en hul stories by die WVK te vertel
 - Deur daaroor te praat /na die waarheid te soek, kan slagoffers afsluiting vind
 - Die regering wou seker maak dat sulke menseregteskendings nie weer gebeur nie
 - Om empatie uit te lok deur hul stories te deel
 - Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.2.3 *[Verduideliking van 'n historiese term binne die konteks van die WVK uit Bron 2B – V2]*
- Die omstandighede waarin die slagoffers en oortreders van menseregteskendings in harmonie/vriendelike verhoudings/herstel van gebroke verhoudings tussen slagoffers en oortreders en vrede sal lewe
 - Die proses waardeur slagoffers van menseregteskendings oortreders sal vergewe wat onderneem het om die volle waarheid van menseregteskendings wat hulle gepleeg het, te onthul
 - Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.3

2.3.1 [Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V1]

- 'Joe Mamasela'
- 'Almond Nofomela'
- 'David Tshikalanga' (enige 2 x 1) (2)

2.3.2 [Interpretasie van bewyse in Bron 2C - V2]

- Om die blaam weg van die Nasionale Party (NP)-regering te verskuif/om die Suid-Afrikaanse publiek te mislei/ondersoek na die moord
- Om 'n swak reputasie vir die ANC te skep
- Om geheime operasies van askari's en staatsagentskappe te verberg
- Om konflik binne die ANC aan te hits
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.3.3 [Vasstelling van bruikbaarheid van bewyse uit Bron 2C – V3]

Die bron is **BRUIKBAAR** omdat:

- Dit is 'n transkripsie wat eerstehandse inligting gee oor die moord van Griffiths Mxenge
- Die getuienis is deur Dirk Coetzee gegee wat die bevelvoerder van die moordbende op Vlakplaas geword het
- Die getuienis het op 5 November 1996 plaasgevind wat presies was toe die WVK-verhore plaasgevind het
- Die bron gee ons insig oor die metode wat die spesiale magte gebruik het om Griffiths Mxenge te vermoor/insluitend die name van diegene wie verantwoordelik was vir sy moord
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4 [Vergelyking van bewyse in Bronne 2B en 2C om vas te stel hoe hulle mekaar ondersteun – V3]

- In Bron 2B word slagoffers of oortreders uitgenooi om te praat teen menseregteskendings op hul familieleden en in Bron 2C verskyn Dirk Coetzee voor die WVK om vir amnestie aansoek te doen vir menseregteskendings wat hy gepleeg het
- In Bron 2B word slagoffers uitgenooi om te praat met die doel om 'n pad na versoening te begin en in Bron 2C verbind Dirk Coetzee homself tot volle onthulling vir versoening en amnestie
- Bron 2B beklemtoon dat mense die waarheid oor moord moes vertel en dit word in Bron 2C ondersteun toe Dirk Coetzee die waarheid vertel oor sy betrokkenheid by die moord van Griffiths Mxenge
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.5

2.5.1 [Onttrekking van bewyse in Bron 2D – V1]

- 'Dirk Coetzee'
- 'David Tshikalanga'
- 'Almond Nofomela' (enige 2 x 1) (2)

2.5.2 [Onttrekking van bewyse in Bron 2D – V1]

- Coetsee op die 'advies, opdrag of bevel van een of meer senior lede van die veiligheidstak van die gewese SA Polisie' opgetree het nie.
 - 'Volgens die bewyse voor ons is ons tevrede dat geen een van die aansoekers die oorledene, Mxenge, geken het
 - '... of enige rede gehad het om sy dood te veroorsaak ...'
 - '... hulle gedoen het omdat hulle dit as hulle plig as polisiemanne beskou het wat in die stryd teen die ANC en ander bevrydingsorganisasies gewikkel was.'
- (enige 2 x 1) (2)

2.5.3 [Interpretasie van bewyse in Bron 2D – V2]

- Hulle wou hê dat die oortreders vir moord gestraf moes word (vergeldende geregtigheid)
 - Hulle was nie ten gunste van herstellende geregtigheid nie
 - Hulle het nie geglo dat genesing en versoening kan plaasvind op die basis van die waarheid vertel nie/dit was versoening sonder geregtigheid
 - Hulle het geglo dat die WVK oortreder vriendlik was
 - Die familie was nie geraadpleeg nie
 - Enige ander relevante antwoord
- (enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, evaluering en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte by hulle antwoorde insluit:

- Die WVK is gestig om menseregteskendings wat gedurende apartheid gepleeg is, te ondersoek (Bron 2A)
- Die WVK is gestig om oortreders van menseregteskendings amnestie te gee in ruil vir die volle waarheid (Bron 2A)
- Die WVK het marteling, moord en ontvoering as sommige van die menseregteskendings geïdentifiseer (Bron 2B)
- Die WVK het slagoffers aangemoedig om na vore te kom en te praat om sodoende versoening te fasiliteer (Bron 2B)
- Dirk Coetzee het om amnestie aansoek gedoen vir sy betrokkenheid by die moord van die ANC-aktivis Griffiths Mxenge (Bron 2C)
- Dirk Coetzee is 'n kans gegee om sy storie voor die WVK te vertel en om die volle waarheid te onthul (Bron 2C)
- Die WVK was oortuig dat Dirk Coetzee die volle waarheid vertel het en dat hy 'n politieke motief gehad het vir die moord van Griffiths Mxenge (Bron 2D)
- Die WVK het amnestie aan Dirk Coetzee toegestaan vir die moord van Griffiths Mxenge (Bron 2D)
- Die WVK het opgetree volgens die riglyne vir die Wet op Bevordering van Nasionale Eenheid en Versoening, 1995 (Wet 34 van 1995) (Eie kennis)
- Die Mxenge-familie het nie die WVK se besluit goedgekeur nie en wou vergeldende geregtigheid hê (Eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	• Gebruik bewyse op 'n baie elementêre wyse, bv. toon geen of min begrip van hoe die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) met moord op politieke aktivis Griffiths Mxenge hanteer het nie. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	• Bewyse is meestal relevant en hou verband met die onderwerp, bv. toon begrip van hoe die Waarheids-en-versoeningskommissie (WVK) die moord op politieke aktivis Griffiths Mxenge hanteer het. • Gebruik bewyse op 'n basiese manier om 'n paragraaf te skryf.	PUNTE 3–5
VLAK 3	• Gebruik relevante bewyse bv. toon 'n deeglike begrip van hoe die Waarheids-en-versoeningskommissie (WVK) die moord op politieke aktivis Griffiths Mxenge hanteer het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp.	PUNTE 6–8